

7. Samaia T. V. (2017). The variety vocal art as a factor in the cultural life of Ukraine in the second half of the 20th – beginning of the 21st century. Candidate's thesis. Kyiv: National Academy of Culture and Arts Management [in Ukrainian].
8. Uzhynskiy M. Y. (2013). Do vyznachennia profesii zvukorezhysyer v suchasnomu mystetstvi. Ukrainska kultura: mynule, suchasne shliakhy rozvytku: zb. nauk. prats. Rivne: RDHU [in Ukrainian].
9. Shportko O. V. (2018). Estradniy vokal u konteksti syntezu mystetstv. Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka: nauk. ped. innov. dosl. Ternopil: TNPU im. V. Hnatiuka.
10. EBU Technology & Innovation (2019) – Assessment Methods for the Quality of Sound Material – Music. Tech. 3286–E. EBU [in English].
11. Hoeg W., Christensen L., Walker R. (2018) Subjective assessment of audio quality – the means and methods within the EBU [in English].
12. Katz B. (2022). Mastering Audio – the art and the science. Boston : Focal Press [in English].
13. Olsen E., Verna, P. (2020). The Encyclopedia of Record Producers. New York : Billboard Books [in English].

UDK 781.22:534.84

QUALITY STANDARDS FOR AUDIO MATERIAL: TOOLS AND METHODS

Uzhynskiy Mykhailo – Candidate of art criticism sciences

Associate Professor of the Department of Pop Music, Rivne States University of the Humanities

Rokishchuk Ivan – senior lecturer of the Department of Pop Music, Rivne States University of the Humanities

Tatarnikov Pavlo – graduate student, of the Department of Pop Music,
Rivne States University of the Humanities

A defining characteristic of the contemporary cultural and artistic space is the interplay between art, technology, and technical processes. The development of artistic technologies has not only transformed the auditory perception of the world but has also inspired the emergence of new professions. Among these, sound engineering has gained significant importance as a specialty that seamlessly integrates technical, technological, and artistic components. Sound engineering is an essential part of various art forms, with its own distinct features. However, it serves a unified purpose – to create a cohesive artistic and auditory image through technical means. The ability to professionally assess the quality of this sound image is crucial for a sound engineer, as its quality impacts the final sound of recordings. Given the diverse criteria developed through Ukrainian and international practices – criteria only partially and incompletely described in literature – this article presents parameters for expert evaluation of recorded musical material. These have been formulated over many years by top-level artists and validated through the author's pedagogical experience and long-standing sound engineering practice.

The ability to professionally assess the quality of an audio recording is one of the essential skills required of a sound engineer in the cultural and artistic space. It is necessary to strive for an evaluation that is as objective as possible. The technical quality of a recording should not be considered in isolation from its aesthetic component, that is, from how the viewer or listener in the hall perceives all its artistic strengths and weaknesses. A comprehensive approach to evaluating the sound engineer's work on a recording is inherently somewhat subjective. Therefore, it is essential to develop the ability to articulate one's perspective on the quality of a musical composition using a unified terminology. If an evaluation is conducted by multiple experts (e.g., a director, conductor, head of the music department, etc.) whose opinions align, their assessments can be regarded as largely objective. The parameters proposed in this article aim to support experts in determining the true technical and artistic level of musical recordings. The primary idea behind these proposals is to strictly specify the individual criteria of sound that are subject to evaluation and collectively define the quality of the audio material.

Key words: expert evaluation, sound image, musical material, sound quality criteria.

Надійшла до редакції 7.11.2024 року.

УДК [378.016:81/243](410)

ВІЙНА І КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА

Олена Володимирівна Родінчук – здобувачка освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 034 «Культурологія»,

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

<https://orcid.org/00-01-6362-9517>

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14592708>

oklimcuk@gmail.com

Розглянуто наслідки руйнувань культурної спадщини в Україні під час російської агресії; наголошено на специфіці організації закладів культури регіонального рівня в період воєнного стану; наголошено на втратах, які зазнали об'єкти культурної спадщини в країні; виявлено найбільш ефективні форми, що використовуються в організаційно-культурній практиці установ культури у час війни; акцентовано на зміні підходів до організації цієї роботи і вказано на найбільш актуальні проблеми в галузі періоду війни.

Ключові слова: війна, заклади культури, руйнування, концертна практика, консолідація, філармонія, обласний центр народної творчості.

Актуальність проблеми. Запровадження воєнного стану в Україні у лютому 2022 р. мало визначальний вплив на всі сфери життя держави та суспільства, включаючи охорону культурної спадщини. Російське вторгнення призвело до серйозних пошкоджень і знищень закладів культури та об'єктів спадщини. За оцінками, станом на кінець березня 2023 р., було зафіксовано мінімум 580 пошкоджених або зруйнованих об'єктів культурної спадщини, а також постраждали понад 1373 об'єкти культурної інфраструктури [6].

Однак російські війська продовжують пограбування українських музеїв, архівів та інших закладів культурної інфраструктури, що призводить до невідновних втрат матеріальної спадщини. Наприклад, лише в Херсоні викрадено майже 23.217 предметів культури і мистецтв та 37 інвентарних книг з обласного краєзнавчого музею [5], що не дасть змоги відновити втрачене. Утім, війна стимулювала й перегляд традиційних форм діяльності, організаційно-культурної практики загалом; зокрема й освітньої, концертної чи культурно-мистецької саме там, де є відносний спокій, де функціонує сформована багаторічною діяльністю інфраструктура, яка, утім, також має помітно змінитися, враховуючи цей, вже новий досвід. По-новому бачаться нині і проблеми охорони культурної спадщини, як важливого ідентифікаційного сегмента нації; виникає нагальна потреба переведення її в цифровий формат. На часі – й інші питання цього ряду. А відтак, є всі підстави, спираючись на критичне осмислення цього досвіду, спробувати його осмислити і поширити в інші регіони країни.

Огляд останніх публікацій. Поза сумнівом, переважна більшість наявних праць, присвячених темі війни, має зовсім інше тематичне забарвлення; їм певною мірою бракує глибини та аналітичності, для формування якої також потрібен час. Однак у регіонах, а надто тому, що є предметом нашого зацікавлення, з'являються непоодинокі розвідки, предметом аналізу яких є специфіка організації культурно-мистецької діяльності в час війни, пошук найбільш вдалих форм, які б відповідали параметрам цієї доби. До таких слід віднести інформаційний матеріал, підготовлений за матеріалами регіональних звітів [5], [6], в яких подано статистику переважно втрат культурної спадщини.

Згадаємо у цьому зв'язку й наукову розвідку В. Купрійчука [3], предметом наукового студіювання якого також є окреслене вище питання, однак автор намагається розглянути вказану проблематику в руслі відповідної державної політики. До цього ряду, заземлюючи науковий пошук на регіон, зарахуємо й низку публіцистичних статей С. Виткалова [1], [2] в яких виявляється особливість діяльності обласної філармонії м. Рівне та інших структур галузі культури міста, керівники яких змінили принципи підходів до власної діяльності, на яку також помітно вплинула війна. Утім, наукове осмислення цієї проблематики ще перереду.

Мета статті полягає в культурологічному огляді особливостей організації діяльності закладів культури під час воєнного стану.

Виклад матеріалу дослідження. Умови воєнного стану вимагають особливого підходу до державного управління у сфері охорони культурної спадщини, що потребує проведення наукових досліджень для розробки ефективних пропозицій щодо пріоритетів управління культурою під час протистояння агресії.

Культурна спадщина відіграє важливу роль у збагаченні духовного світу людини. Проте, існує значна проблема між цінністю спадщини та її реальним використанням через недоліки у системі державного управління, станом освітнього та виховного процесу, а також змінами в інфраструктурі культури. Необхідно створити умови для належного формування гідних спадкоємців великої культурної спадщини – вільних та відповідальних громадян [4; 6].

Після початку російської агресії на території України, яку тимчасово окупували війська РФ, спостерігається масове знищення та вивезення культурних цінностей російськими окупантами, що порівнюється за масштабами з діями нацистської Німеччини та нищенням цінностей Ісламською державою. Висловлюється серйозне занепокоєння українських учених щодо культурної катастрофи, а Джеймс Куно, генеральний директор J. Paul Getty Trust, засуджує культурні злочини, скоєні в Україні, які, втім, продовжують відбуватися надалі [3; 37].

Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) висловила свою глибоку турботу щодо ситуації в Україні та вимагає негайного припинення атак на цивільні об'єкти з боку російського агресора. Вона також активно працює над позначенням ключових історичних об'єктів країни емблемою Гаазької конвенції 1954 р., що вважається міжнародним символом охорони культурної спадщини під час збройних конфліктів.

Крім того, ЮНЕСКО співпрацює з директорами українських музеїв для координації зусиль збереження колекцій та моніторингу пошкоджень культурних об'єктів за допомогою супутникових знімків. І таких форм є чимало. Зокрема після бомбардування Меморіального центру Голокосту

«Бабин Яр» у Києві, Центр Симона Візенталя закликав ЮНЕСКО прийняти негайні заходи для захисту всіх релігійних та культурних об'єктів в Україні.

У березні 2022 р. Міністерство культури та інформаційної політики України розпочало збір інформації щодо руйнування об'єктів культурної спадщини та закликала не розповсюджувати її з метою захисту культурних цінностей та місце перебування або переміщення музейних колекцій під час російської агресії. У квітні того ж року Український культурний фонд запустив інтерактивну «Мапу культурних втрат» по всій території України.

За останній період в Україні стало очевидним масове пошкодження та руйнування об'єктів культурної спадщини, що відображається у численних звітах та регіональних дослідженнях. Спостерігається збільшення епізодів знищення релігійних споруд, мистецьких осередків, меморіальних пам'ятників, бібліотек, музеїв та заповідників, які становить значний виклик для збереження культурної спадщини. Реєстрація злочинів проти культурної спадщини показує важливість реагування та захисту культурних цінностей на рівні регіонів.

Незважаючи на намагання захистити об'єкти культурної спадщини, низка важливих історичних місць та культурних цінностей піддалися вандалізму та пограбуванню. Відомі приклади включають знищення релігійних споруд, церков та музеїв, а також розграбування приватних колекцій. Ці події становлять лише частину загального обсягу злочинів проти культурної спадщини, що потребують негайних заходів для захисту та відновлення [4].

Одним із способів втручання в цю ситуацію стало започаткування міжнародного проекту «Врятувати українську культурну спадщину онлайн» (SUCHO), спрямованого на архівацію онлайн-культурних цінностей, організаційні заходи якого спрямовані на залучення значної кількості фахівців із різних галузей до цього процесу. Цей проєкт свідчить про зростаючу свідомість та активну реакцію громадянського суспільства на виклики збереження культурної спадщини в умовах кризи [6]. Проводяться чимало заходів, спрямованих на фіксацію пошкоджень. Так, унаслідок бомбардувань у регіоні Житомирської обл. виявилися серйозно пошкодженими дві важливі бібліотеки: обласна універсальна наукова бібліотека ім. О. Ольжича та Макарівська публічна бібліотека Київської обл., яка мала значний історичний та культурний зв'язок із будівлею, що датується початком ХХ ст. Крім того, в селищі Підгайне була повністю знищена бібліотека з усім її книжковим фондом.

У м. Харків унаслідок бомбардувань пошкоджені декілька помітних бібліотек, що мали значну історичну та культурну цінність для регіону. Йдеться, зокрема, про Центральну наукову бібліотеку університету ім. В. Н. Каразіна, засновану у 1804 р., державну наукову бібліотеку ім. В. Короленка, розташовану у приміщенні, побудованому у 1901 р., а також Центральну бібліотеку ім. В. Маяковського та інші бібліотеки району. Крім того, була зафіксована пожежа в бібліотеці Барвінківської громади [6].

Ці події свідчать про серйозні втрати в культурній сфері регіону та підкреслюють необхідність негайних заходів для відновлення та захисту культурних цінностей, які є важливим елементом національної та регіональної ідентичності.

Унаслідок воєнних дій та ворожого обстрілу зазнали значних руйнувань та пошкоджень бібліотеки та музеї інших регіонів України. Серед них бібліотеки сіл Олександрівка та Станіслав на Херсонщині, а також центральна міська бібліотека ім. М. Коцюбинського та культурні установи у Чернігові. Також серйозних пошкоджень зазнали будівлі музеїв, які зберігали важливі артефакти та колекції, що мали велике історичне і культурне значення для регіону [6].

Напади та обстріли призвели до знищення й пошкодження цінних експонатів та артефактів, які відображали багату історію й культурну спадщину України. На жаль, у результаті цих подій багато цінних речей, які були невідшкодовані, зазнали непоправної втрати, що викликає серйозне занепокоєння щодо збереження культурного надбання країни в умовах воєнного конфлікту [4].

Вищезгадані події ставлять під загрозу культурну спадщину України та її можливість передавати цінні знання та історичний досвід наступним поколінням. Руйнування культурних об'єктів та пошкодження музейних колекцій є великим викликом для українського суспільства та потребує негайних заходів для відновлення та збереження цінностей культури та історії країни. І в цьому плані цифровізація культурної спадщини – найефективніший шлях у цьому напрямі.

На території України сталися серйозні пошкодження та руйнування численних культурних та релігійних об'єктів через воєнні події. Серед постраждалих музейних закладів варто відзначити Військово-історичний музей у Чернігові та Національний музей-заповідник «Битва за Київ у 1943 р.» у Київській обл. Були фактично знищені художній музей ім. А. Куїнджі та красназнавчий музей у

Маріуполі, а також Музей ретрокомп'ютерів, який мав у своєму архіві значну кількість комп'ютерної техніки, зібрану від 1950-х до початку 2000-х рр.

Значні збитки також понесли релігійні об'єкти, зокрема три дерев'яні церкви XIX ст., що знаходилися під опікою Української Православної Церкви Московського патріархату. У Донецькій обл. постраждали Святогірська лавра та численні церкви, включаючи Георгіївський скит, Богородичний скит та Всіхсвятський скит [6].

Унаслідок конфлікту на території України сталися пошкодження та руйнування релігійних об'єктів у різних регіонах країни. Наприклад, у с. Мостище на Київщині зазнав зруйнування храм пророка Іллі та апостола Андрія Первозванного, тоді як у Луганській обл. частково постраждав Свято-Христо-Різдвяний кафедральний собор у Северодонецьку. Також пошкодження виявлені у Харкові, де постраждали будівля курії Харківсько-Запорізької дієцезії Римо-Католицької церкви та декілька церковних споруд УПЦ МП, серед яких Успенський собор, Антоніївський храм та церква Жон Мироносиць.

Крім того, зазнали пошкоджень інші релігійні об'єкти, такі як синагога, церкви та монастирі у різних містах та селах України. Не менш значні збитки зазнали меморіальні споруди та місця поховань, серед яких пам'ятники та меморіали, які стали об'єктом наруги та знищення, що створює суттєву загрозу для культурної спадщини країни [6].

Зруйновано меморіальні об'єкти, що відображають важливі історичні та культурні події України, а також вшановують пам'ять видатних особистостей та загиблих у різні періоди історії країни. Серед них – пам'ятник видатному оперному співаку, учаснику бойових дій та Революції гідності В. Сліпаку, що став символом національної гордості. Крім того, пошкоджено історичні пам'ятки, які мають важливе культурне значення, такі як колишня контора прилеглої цвинтаря та братські могили з пам'ятниками загиблим у різні періоди історії.

Ці напади на культурні об'єкти не лише призводять до матеріальних збитків, але й знищують колективну пам'ять та ідентичність нації, що є неприпустимим в контексті збереження історичної та культурної спадщини. Зокрема, атаки на пам'ятники загиблим у Другій світовій війні, учасникам Антитерористичної операції та інші об'єкти пам'яті підбивають зусилля суспільства у відновленні та збереженні історичних пам'яток.

Напади на кладовища та пам'ятники також викликають занепокоєння щодо безпеки культурних об'єктів та захисту їхньої цінності. Вони свідчать про серйозні виклики, якими зіткнулася Україна в контексті збереження своєї культурної спадщини в умовах воєнного конфлікту та внутрішньої нестабільності [4].

У результаті воєнних дій чимало об'єктів культурної спадщини в Україні зазнали руйнувань та пошкоджень. Наприклад, у Києві мала опера на Лук'янівці та драматичний театр у Маріуполі стали об'єктами руйнування. У Лисичанську згоріли дві будівлі кінця XIX ст., які є частиною бельгійської спадщини міста.

У Харкові зазнали пошкоджень понад 30 об'єктів культурної спадщини, включаючи будівлі дореволюційного періоду та об'єкти радянської епохи. До цього належать будівлі Харківської облдержадміністрації, обласного управління поліції, театр опери та балету, а також інші споруди.

У Чернігові зафіксовано низку злочинів проти культурної спадщини, включаючи пошкодження колишнього будинку окружного суду та колишнього кінотеатру ім. Щорса.

Ці події призвели до значних втрат у сфері культурної спадщини та створили загрозу для збереження історичних об'єктів.

Заклади культури відіграють ключову роль у формуванні сучасного суспільства та впливають на його трансформацію в різних аспектах. Функціонування цих закладів визначається рядом функцій, які вони виконують у суспільстві. Однією з основних функцій є освітня діяльність. Заклади культури виконують роль освітніх центрів, де люди можуть отримувати нові знання, вивчати історію, мистецтво, традиції. Це сприяє формуванню культурної грамотності та розширенню світогляду громадян.

Крім того, заклади культури відіграють соціалізаційну роль. Вони створюють майданчики для спілкування та взаємодії, сприяючи об'єднанню громадян у різні соціальні групи, розвиваючи спільні цінності та ідентичність. Заклади культури також впливають на суспільство через соціокультурну трансформацію. Вони є місцем, де зароджуються та реалізуються нові культурні ініціативи, ідеї та виявляється креативність.

Збереження та популяризація культурної спадщини є ще однією важливою функцією. Музеї, архіви, бібліотеки виконують завдання збереження історії та традицій, а також їхньої передачі наступним поколінням. Заклади культури є платформою для творчості та інновацій. Театри, галереї, музичні заходи сприяють розвитку творчих ідей, підтримці митців та розвитку культурної індустрії.

У контексті суспільної трансформації заклади культури виступають як каталізатори позитивних змін, сприяючи розбудові громадянського суспільства, формуванню відкритого та толерантного суспільства, а також вирішенню соціокультурних викликів. Їхня роль у суспільстві полягає в тому, щоб створювати простір для творчості, взаєморозуміння та обміну ідеями, що впливає на формування культурної картини сучасного світу.

Перед суспільними кризами та війнами заклади культури є не тільки місцями розваг та освіти, але й осередками збереження і розвитку культурної спадщини. Вони стають важливими центрами об'єднання та формування національної ідентичності. У звичайний час заклади культури виконують роль каталізаторів та платформ для висвітлення різноманіття мистецтва, літератури та традицій.

Умови війни та суспільних катаклізмів значно ускладнюють роботу закладів культури. Багато з них стають об'єктами знищення чи примусового закриття через аспекти безпеки або фінансові труднощі. Люди змушені шукати притулок та захист, що часто призводить до втрати доступу до культурних ресурсів.

Вагоме значення для підтримки духу українського народу став культурний тил. Це літературне, театральне, музичне, і художнє життя діячів культури. Митець став на захист своєї держави, так, як він це зміг зробити. По всій території України пройшла хвиля численних акцій та флешмобів за участі діячів мистецтва.

Збереження закладів культури у час війни має важливе стратегічне та людське значення і викликає безперечне прагнення зберегти національну ідентичність, історію та спроби висловити опір військовим конфліктам. Збереження цих закладів у військовий період вимагає спеціальних заходів безпеки, розроблених Урядом, громадськими організаціями та міжнародними спільнотами. Поєднання зусиль на різних рівнях може гарантувати, що культурна спадщина залишиться неторканою, навіть у найважчі часи.

Артисти, митці та письменники стають своєрідними свідками інших реальностей військових конфліктів, і їхні твори можуть слугувати як важливий документ хроніки та спадщини. Вони допомагають зберегти пам'ять про трагічні події, що відбуваються, та засвідчують духовну силу та витримку людей, які переживають воєнні труднощі. Крім того, культура в цей період може стати засобом об'єднання суспільства, вираження єдності та солідарності. Творчість стає мостом, який з'єднує людей під час важких часів, надаючи їм важливий психологічний та емоційний відпочинок.

Зберігаючи національну ідентичність, культурні твори виявляються ключовим чинником у важливих процесах відновлення суспільства після війни. Вони допомагають відновити дух та підтримують прагнення до гармонії та миру. Таким чином, в ситуації військових конфліктів культура виступає як могутній засіб не лише вираження трагічних реалій, але й сприяє процесам загоєння та відновлення.

У контексті воєнного стану важливим є активне взаємодія державних органів та професійної культурної спільноти з метою забезпечення захисту та збереження культурної спадщини. Це передбачає проведення системного перегляду функцій Міністерства культури та інформаційної політики України, що включає делегування деяких функцій іншим, в тому числі недержавним, суб'єктам. Доцільним є врахування культурних особливостей регіонів під час проведення реформ місцевого самоврядування з метою підтримки базової мережі об'єктів культурної спадщини та збільшення їхньої матеріально-технічної спроможності.

Особливу увагу потрібно приділити удосконаленню законодавчої бази для підвищення ролі неурядових організацій у сфері культури, що включає розширення їх функцій та забезпечення необхідних ресурсів. Зокрема, важливим є забезпечення доступності культурних благ для всіх громадян незалежно від місця проживання та активне залучення їх до культурних практик.

Із метою підвищення ефективності культурної політики, необхідно сприяти активнішому партнерству між державою, громадянським суспільством та бізнесом. Це включає створення механізмів участі громадянського суспільства у формуванні та реалізації культурної політики, а також сприяння розвитку волонтерства та благодійництва в культурній сфері. Додатковими заходами слід забезпечити збереження та актуалізацію національної культурної спадщини, перетворення її на ключовий фактор просвітництва та зміцнення національної ідентичності, зокрема серед молоді [2].

За світовим досвідом, адаптація управлінських моделей у сфері охорони та збереження культурної спадщини може призвести до позитивних результатів, якщо цей процес проводиться з обережністю та урахуванням специфіки конкретних економічних, політичних та соціокультурних умов країни.

Зокрема, перехід від розгалуженої та ієрархізованої системи державних органів до управління за допомогою недержавних або напівдержавних автономних структур може стати ефективним, якщо він здійснюється з урахуванням специфіки кожної конкретної ситуації.

Однак важливо, щоб цей перехід відбувався за умови критичного аналізу та обґрунтованого вибору, враховуючи історичні та культурні особливості країни, а також підходи до взаємодії між суспільством та владою.

Порівняння роботи закладів культури до суспільних катаклізмів та під час війни відображає важливі аспекти динаміки культурного життя та його вплив на суспільство. Перед виникненням суспільних криз та катаклізмів, які можуть бути спричинені різноманітними факторами, включаючи природні лиха, економічні кризи або політичні конфлікти, заклади культури зазвичай функціонують у мирних умовах та сприяють розвитку та збереженню культурного спадщини.

У періоди суспільних криз, серед яких і війна, робота закладів культури часто стикається з серйозними викликами та перешкодами. Війна може призвести до знищення культурних об'єктів, забруднення культурної спадщини або переривання діяльності установ культури через евакуацію або руйнування. У таких умовах робота закладів культури може бути обмежена або змінена, а працівники культури можуть звертати увагу на вирішення нагальних потреб суспільства, таких як надання допомоги потерпілим або збереження культурних цінностей.

Незважаючи на це, важливо відзначити, що під час суспільних криз та війни культура може відігравати важливу роль у підтримці духовного здоров'я та єднання суспільства. Заклади культури можуть стати центрами моральної підтримки та збереження національної ідентичності, а також місцями відновлення та відновлення соціальних зв'язків.

Яскравим прикладом зміни підходів до підвищення ролі закладів і установ культури на Рівненщині є організаційно-культурна діяльність обласної філармонії, художні колективи якої, сформувавши безліч цікавих програм, здобувши відповідні міжнародні гранти, активно забезпечують місцеве населення та тимчасово-переміщених осіб усіма формами культурної релаксації, впливають на їх патріотичні почуття. Подібні речі використовує й КЗ «Рівненський обласний центр народної творчості», акцентуючи увагу у своїй діяльності на народну культурну практику, традиційний святково-обрядовий календар тощо, реалізації низки форм яких помітно розширює історичну пам'ять та суспільну свідомість, робить причетним кожного до нашого історичного минулого.

Таким чином, попри виклики та перешкоди, з якими стикаються заклади культури під час суспільних криз та воєн, вони можуть відіграти важливу роль у зміцненні та відновленні суспільства.

Висновок. Отже, можна підкреслити важливість культурного сектору в будь-який час, а особливо під час кризових ситуацій, де він може слугувати джерелом підтримки, об'єднання та вираження національної солідарності. У той же час, потрібно наголосити, що війна стимулювала зміну усіх координат культурного простору, підпорядкувавши його умовам воєнного часу.

Список використаної літератури:

1. Виткалов С. В. «Рівненські класичні резиденції» як специфічна форма презентації художньої спадщини. *Музика* (український щомісячний Інтернет-журн.), 2023. 22 жовт. С. 1; Виткалов С. В. Мистецтво як засіб трансформації українського соціуму: нотатки після концерту. *Музика* (український щомісячний інтернет-журн.), 2023. груд. С. 4; Виткалов С. В. Консолідація як форма подальшої співпраці. *Волинська газета*, 2023. 17 листоп. С. 5.
2. Виткалов С. В. Сучасна концертна музична практика як елемент суспільних змін. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: наук. зб. (серія «мистецтвознавство»): наук. зб.* Вип. 40. Рівне : РДГУ, 2022. С. 47-52 [132 с.].
3. Купрійчук В. Державне управління у сфері охорони культурної спадщини в умовах воєнного стану 2022-2023 рр. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: наук. зб.* Вип. 45. Рівне : РДГУ, 2023. С. 36-42.
4. Купрійчук В. Роль національної культурної спадщини у формуванні української ідентичності. *Формування української ідентичності в умовах сучасних викликів: теоретичні і політичні аспекти: монографія.* Київ : НАДУ, 2018. 256 с.
5. Російські злочини проти української культурної спадщини. URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2022/04/6/248121>. (дата звернення 21.04.2024)
6. Українська культурна спадщина під час російського вторгнення (2022). URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BA%808F_\(2022\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BA%808F_(2022)). (дата звернення 01.04.2024).

References

1. Vytkalov S. V. «Rivnenski klasychni rezydentsii» yak spetsyfychna forma prezentatsii khudozhnoi spadshchyny. *Muzyka* (ukrainskyi shchomisiachnyi Internet-zhum.), 2023. 22 zhovt. S. 1; Vytkalov S. V. Mystetstvo yak zasib transformatsii ukrainskoho sotsiumu: notatky pislia kontsertu. *Muzyka* (ukrainskyi shchomisiachnyi internt-zhum.), 2023. 17 hrud. S. 4; Vytkalov S.V. Konsolidatsiia yak forma podalshoi spivpratsi. *Volynska hazeta*, 2023. 17 lystop. S. 5.
2. Vytkalov S. V. Suchasna kontsertna muzychna praktyka yak element suspilnykh zmin. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku: nauk. zb. (seriia «mystetstvoznavstvo»).* Vyp. 40. Rivne : RDHU, 2022. S. 47-52 [132 s.].

3. Kupriichuk V. Derzhavne upravlinnia u sferi okhorony kulturnoi spadshchyny v umovakh voiennoho stanu 2022-2023 rr. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku*. Vyp. 45. Rivne : RDHU, 2023. S. 36-42.
4. Kupriichuk V. Rol natsionalnoi kulturnoi spadshchyny u formuvanni ukrainskoi identychnosti. *Formuvannia ukrainskoi identychnosti v umovakh suchasnykh vyklykiv: teoretychni i politychni aspekty: monohrafiia*. Kyiv: NADU, 2018. 256 s.
5. Rosiiski zlochyny proty ukrainskoi kulturnoi spadshchyny URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2022/04/6/248121>. (data zvernennia 21.04.2024)
6. *Ukrainska kulturna spadshchyna pid chas rosiiskoho vtorhnnia* (2022). URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BA%808F_\(2022\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BA%808F_(2022)). (data zvernennia 01.04.2024).

UDC [378.016:81/243] (410)

WAR AND CULTURAL HERITAGE

Rodinchuk Olena – Bachelor's degree holder, specialty 034 «Culturology»,
Rivne State Humanitarian University, Rivne

Relevance of the problem. The importance of preserving cultural heritage during wartime, which is an important identification feature of the nation, is emphasized. The role of cultural heritage as a patriotic form, the most effective during wartime, is emphasized. Attention is focused on the need to consolidate the efforts of the local population and the world community to counteract this aggression.

The methodology of scientific research is based on the use of methods of analysis, synthesis and comparison.

Scientific novelty of the study. The consequences of Russia's military aggression in Ukraine are considered; the experience of local cultural institutions is summarized; the specifics of the organization of regional-level cultural institutions during martial law are emphasized; the losses suffered by cultural objects in the country were clarified; the most effective forms used in organizational and cultural practice during the war were identified; the change in approaches to organizing this work was emphasized and the most urgent problems were indicated.

Key words: war, cultural institutions, destruction, concert practice, consolidation, philharmonic, regional center of folk art.

Надійшла до редакції 15.06.2024 року.

УДК 745/749:355.422(477)

МИСТЕЦЬКІ РЕФЛЕКСІЇ ДРАМИ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Олена Олександрівна Саванчук – здобувачка освітнього ступеня «Магістр» спеціальності
023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація,
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне.
<https://orcid.org/0009-0004-5826-0726>
<https://doi.org/10.5281/zenodo.14592787>
olenausuk33@gmail.com

Виявлено роль мистецтва для людини під час повномасштабного вторгнення. Досліджено, що занепокоєння навколишнім середовищем, політична активність підживлюють творчість, породжуючи мистецтво, яке є не лише естетично привабливим, але й має глибоке значення. Після розгортання конфлікту з росією художники, майстри декоративно-ужиткового мистецтва частіше звертаються до воєнної тематики. Важливе значення у процесі розвитку декоративно-ужиткового мистецтва мають виставки, мистецькі події, як в Україні, так і за кордоном, у яких беруть участь вітчизняні й закордонні митці, що гостро відчувають біль народу, що дозволяє мистецтву бути, попри війну, надає змогу поширювати правду, щоб вистраждані уроки сьогодення не були забуті та допомогли у майбутньому. Доведено, що мистецтво не повинно ніколи бути осторонь, особливо коли склалась така ситуація.

Ключові слова: мистецтво, декоративно-ужиткове мистецтво, художник, митець, виставка, мистецька подія, війна, культура.

Постановка проблеми. Із початком війни з росією в декоративно-ужитковому мистецтві утверджуються нові тенденції. Розширюється тематика образного вирішення і засоби досягнення декоративної виразності творів, які потребують детальнішого вивчення й аналізу, з'являються нові колористичні рішення.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Дослідження, присвячені впливу війни на українську культуру, висвітлюють зміни в мистецькому середовищі, зокрема крізь призму глобальних тенденцій та локальних реалій. Студіювання цієї теми продовжує розвиватися, відображаючи соціальні та культурні зміни у суспільстві України.

Незначні відомості про мистецтво у час війни, а також аналіз творів українських митців, які працювали з цією тематикою, подано у статтях С. Триколенко та І. Єлісєєва [10], Т. Прокопович та Т. Галькун [7]. Зокрема, Баршинова О. – відома українська кураторка та мистецтвознавець, яка працює з сюжетами війни в мистецтві, досліджує як воєнний контекст змінює художні підходи [2]. Серед інших – М. Куліковська – українська художниця та дослідниця, яка крізь власну роботу осмислює теми війни